

СТУПНИК М. І.

д.т.н., ректор університету

КАЛІНІЧЕКО В. О.

д.т.н., завідувач кафедри підземної розробки

родовищ корисних копалин

ЧУХАРЄВ С. М.

к.т.н., доцент кафедри підземної розробки

родовищ корисних копалин,

КАЛІНІЧЕНКО О. В.

к.т.н., доцент кафедри менеджменту і адміністрування

Криворізький національний університет,

м. Кривий Ріг, Україна

ЗНИЖЕННЯ ВТРАТ І ЗБІДНЕННЯ РУДИ ПРИ ВІДПРАЦЮВАННІ РУДНИХ ТІЛ

Проблема поліпшення якісних і кількісних показників при видобутку залізних руд у Криворізькому залізорудному басейні була і залишається актуальною. Особливо актуальна ця проблема в умовах зростаючої конкуренції серед країн, що постачають залізорудну сировину на світовий ринок. Основними конкурентами України в цьому питанні є КНР, Австралія, Бразилія, Індія, Росія. Україна за деякими показниками поступається цим країнам. Це обумовлено низкою об'єктивних причин. В першу чергу це – досить велика глибина розробки родовищ (до 1500 м), гірничий тиск і відносно невисокий вміст заліза в видобутій руді. Україна поставляє на ринок аглоруду з вмістом заліза 58-60%, в той час, як конкуренти - 60-63%. Тому пошук нових технологій видобутку руди, з урахуванням геологічних особливостей залізорудного Кривбасу, які

дозволять поліпшити показники видобутої залізної руди є першорядним завданням.

Криворізьке родовище багатих руд представлено більш ніж трьома сотнями стовпо- і плитоподібних покладів, глибина поширення яких сягає більше 3000 метрів. Структура залягання рудних тіл формується з зближених рудних тіл і породних прошарків між ними.

З урахуванням необхідності відпрацювання таких покладів запропонована технологія відпрацювання крутопадаючих родовищ зближених рудних тіл. Характерною особливістю даної технології є максимальне використання гірничо-геологічних характеристик рудного родовища і окремих технологічних факторів для максимального вилучення руди з надр.

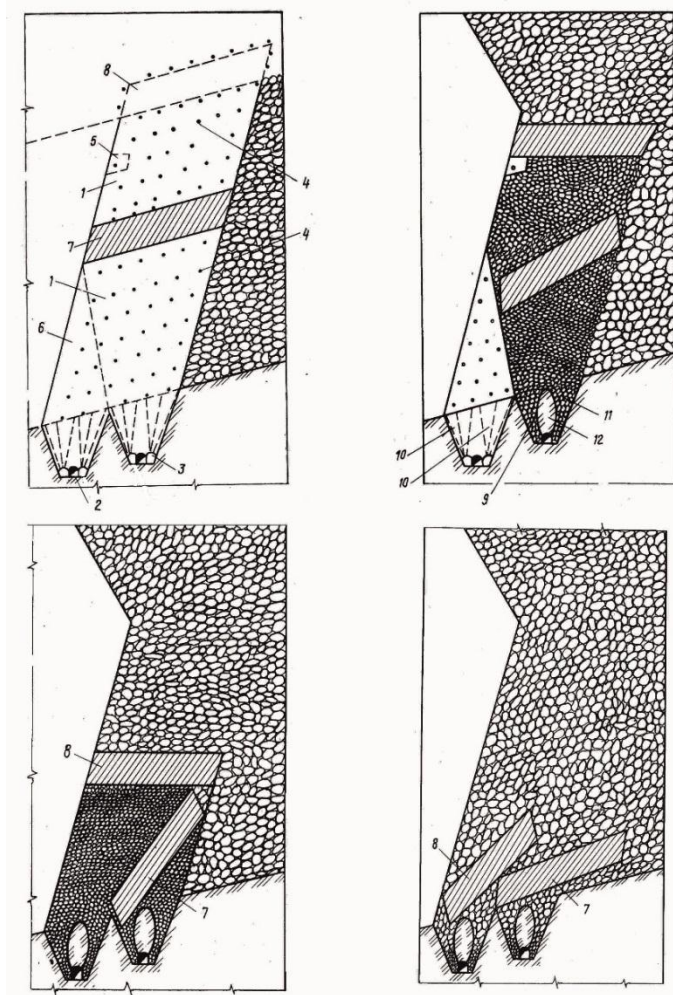

Рис. 1. Технологія відпрацювання зближених рудних тіл.

1- зближені рудні тіла, 2-штрек скреперування, 3- випускні ніші, 4- віяла свердловин, 5-верхній рудний цілик, 6-нижній рудний цілик, 7- породний прошарок, 8-верхній породний цілик, 9,10,11-воронки випуску, 12-надштрековий цілик.

Для здійснення технології рудне тіло поділяється на вертикальні стовпи з висотою, що дорівнює вертикальній потужності рудних тіл і породного прошарку. Розбурювання рудного масиву в межах стовпа проводиться з урахуванням відрізки породного прошарку і породного цілика в висячому боці вертикального стовпа без їх руйнування. Частина свердловин, розташованих під верхнім породним ціликом і породним прошарком залишають незарядженими, що дозволить керувати рухом породного цілика і прошарку у процесі випуску руди.

Щоб уникнути передчасного збіднення руди, випуск ведуть з воронок, віддалених від контакту з породою. Верхній породний цілик при випуску руди спирається на верхній рудний цілик і приймає горизонтальне положення. Момент прийняття верхнім породним ціликом горизонтального положення визначається за обсягом випущеної руди. Після прийняття верхнім породним ціликом горизонтального положення заряджають пробурені раніше свердловини і руйнують верхній рудний цілик, забезпечуючи подальше рівномірне горизонтальне опускання породного цілика на контакті порода-руда і захист від збіднення налягаючими породами.

В той же час, така планограма випуску забезпечує нерівномірний рух породного прошарку та перекидання його на заданий кут, що перевищує кут природного укосу обваленої руди. Після прийняття породним прошарком певного положення і досягнення ним рівня випускних воронок руйнують нижній рудний цілик і випускають руду до появи некондиції. Даний алгоритм дій дозволяє забезпечити максимальне вилучення руди при незначному збідненні.

Проведені лабораторні випробування технології підтвердили можливість керування верхнім породним ціликом і породними прошарком в процесі випуску руди. Порівняльні розрахунки запропонованої технології та технології без верхнього породного цілика і залишення нижнього рудного целика показали, що в запропонованій технології втрати руди зменшилися на 8,9%, збіднення - на 5,8%, коефіцієнт вилучення руди підвищився на 9%.

Список використаної літератури:

1. Логачев Е. И., Письменный С. В. Снижение потерь и засорения обрушенной руды при отработке крутопадающих рудных залежей//Логачев Е.И., Письменный С.В. // Наукові праці ДонНТУ. Серія «Гірничо-геологічна».- Донецьк: ДонНТУ, 2010.- Вип.11/2010 (161).-С.96–99.

2. Ступник Н.И., Кудрявцев М.И., Басов А.М. Пути совершенствования технологии подземной разработки богатых железных руд Кривбасса.// Вісник КТУ.- Кривий Ріг,КТУ, 2010.- Вип 26/2010. -С.23-26

3. Калініченко В.О., Хівренко О.Я, Перетятко М.В. Зменшення засмічення руди при її пошаровій відбійці і випуску.//Розробка родовищ корисних копалин. – Дніпропетровськ: НГУ, 2010.- Вип 6/2010.- С. 48-50

4. Капленко Ю.П., Колосов В.А. Моделирование технологии очистной выемки, обеспечивающей повышение показателей извлечения руды.- Кривой Рог: Минерал, 2000. – 177 с.

5. Чухарев С.М. Выпуск полезного ископаемого под «плавающей» потолочиной с регулировочным целиком // Вісник Криворізького національного університету.- Кривий Ріг: КНУ,2014.- Вип. 36/2014.- С. 186-189

6. Письменный С.В. Моделирование выпуска обрушенной руды под “плавающей” потолочиной из системы выпускных отверстий.// Разработка рудных месторождений.- Кривой Рог: КТУ, 2005.- Вып. 88/2005.- С. 28-32.

7. Колосов В.О. Зниження втрат руди при відробці міжповерхових ціликів // Відомості Академії гірничих наук України. – Кривий Ріг: Мінерал, 1998. – Вип. 1/1998. – С.47-49.

8. Ермакова И.А. Управление формированием потоков при выпуске руды из блоков в системах разработки с обрушением : диссертация на соискание научной степени доктора технических наук : спец. 25.00.20.- / Кузбас. гос. техн. ун-т., Кемерово, 2007.- 251 с.

9. Байбородов Я. Н., Еременко А. А., Еременко В. А., Серяков В. М., Замятин С. Г. Совершенствование технологии разработки сближенных рудных тел // Горный журнал.- М., 2010.- Вып. 4/2010.- С.48-50

10. Каримов И.А., Хасанов О.О., Худойбердиев О.М. Обоснование технологических параметров подземной разработки маломощных сближенных рудных тел // Горный вестник Узбекистана.- Ташкент, 2012.- Вып. 1/2012.- С. 33-35.

11. Решетников А. А., Овсейчук В. А. Способ разработки сближенных крутопадающих рудных тел // Горный журнал.- М., 2006.- Вып. 12/2006.- С.41-42

12. Авторское свидетельство SU 1398521, МПК E21C41/06. Способ разработки сближенных рудных тел / Чухарев С.М., Землянушкин В.И. № 4109784/22-03; заявлено 12.08.1986; не публикуемое в открытой печати.